

Zajęcia: Pożyteczne prace. Oddziaływanie pośrednie i bezpośrednie. Lublin, grudzień 2008

1. Kłębek nitki.

Stajemy w kręgu. Jedna osoba ma kłębek nitki i podchodzi z nim do wybranej przez siebie osoby i przekazuje kłębek mówiąc: Cieszę się, że tu jesteś Aniu (Gosiu, Zosiu..) Staje na miejscu Ani, trzymając swój kawałek nitki, a Ania wybiera sobie osobę, do której podchodzi i wita ją. Gdy wszyscy uczestnicy będą mieli kawałek nitki w ręku, wtedy trzyma swój róg i dostrzegamy, że powstała tak gwiazda” i teraz trzymając ją, idziemy w kręgu i śpiewamy jakąś kolędę.

Po kolędzie kładziemy gwiazdę na ziemi i dzieci po kolei przeskakują do wybranej osoby mówiąc jej: „Anioł w niebie, strzeże Ciebie.” I zajmują jej miejsce.

Gdy wszyscy zamienią się miejscami. Jeszcze raz chwytamy za rogi gwiazdy (już w innych miejscach). Możemy znów zaśpiewać jakąś kolędę.

I potem zwijamy kłębek, po kolei wracając po nitce i napotkanej po drugiej stronie osobie składamy życzenia świąteczne.

2. Dlaczego w metodyce zuchowej istnieją pożyteczne prace?

Dlatego by uwrażliwiać zuchy,

-otwierać na potrzeby drugiego człowieka i świata (zwierząt, miasta, lasu),

-pozwolić im poznać trud i wartość pracy,

-pokazać, że praca/pomoc przynoszą radość temu, co pomaga, jak i temu, co ją otrzymuje,

-by przygotować zuchy do przyszłej służby harcerskiej

-by wzbudzić w nich bezinteresowność

-a także by pozwolić zuchom poznać procesy powstawania pewnych codziennych rzeczy (pranie, pieczenie, gotowanie, grabienie), pokazać jak to się dzieje, że to że np. za 2 zł kupuję chleb – jest wcześniej naznaczone pracą wielu ludzi – rolnika co sieje, żniwiarza co zbiera, młynarza co mieli, piekarza co piecze i wreszcie sprzedawcy co sprzedaje – dobrze by było gdyby zuchy mogły cały ten proces prześledzić – to jest też sposób na ich poznawanie świata, analogicznie do każdej innej czynności: pranie, szycie, zmywanie naczyń...

-pożyteczne prace pomagają też samym zuchom poznawać samego siebie, swoje zdolności, emocje, wrażliwość

-pokazują, że nawet niewiele umiejąc można dużo pomóc swoją spontanicznością, uśmiechem, kreatywnością

-dodają zuchom wiary we własne siły i w swoją pożyteczność (użyteczność)

-odkrywają przed zuchami istnienie różnych środowisk (rodzina, szkoła, parafia, osiedle-sąsiedzi, harcerstwo) i pokazują, że każde wymaga trochę innego zaangażowania i pomocy, ale że w każdym z nich zuch może mieć swoje miejsce, swoją rolę do spełnienia

Rozwój dziecka możemy podzielić na 3 siedmioletnia.

Pierwsze siedmioletnie 1-7 lat (od urodzenia do czasu zmiany uzębienia (dojrzałości szkolnej)

Drugie siedmioletnie 7-14 lat (od zmiany uzębienia do rozpoczęcia okresu dojrzewania)

Trzecie siedmioletnie 14-21 lat (od okresu dojrzewania do osiągnięcia dorosłości)

W I fazie dziecko charakteryzuje otwartość na świat, dziecko staje się jednym „organem zmysłowym”, wchłania świat i to, co je otacza, przyjmuje wszystko. Wszystko jest nowe i ciekawe. Dziecko jest pełne zaufania, do tego co świat mu ukazuje. Nie jest w stanie rozróżnić czy to co przyjmuje jest dobre czy złe. W zasadzie tylko przyjmuje, nie jest w stanie jeszcze nic światu dać. Cechuje dzieci w tym okresie:

Zaufanie i otwartość na świat, Przyjmowanie, Naśladowanie, Zmysły – ODBIÓR świata

W II fazie jest to czas rozwoju uczuć dziecka, dziecko uczy się rozróżniać dobro od zła, poznaje siebie i zauważa swoje potrzeby, ale poza nimi dostrzega też innych ludzi.

-to czas bogatego życia wewnętrznego dziecka (jeszcze wewnątrz dziecka żyje świat fantazji, i baśni, ale dziecko zaczyna zauważać niemożność zrealizowania go w rzeczywistości)

-widzi cel w zabawie

-samo potrafi stawiać sobie zadania, cele i osiągać je

-w pierwszej połowie (7-10lat) podziw dla dorosłego, dziecko staje się wrażliwe na autorytet

-w drugiej połowie (10-14lat)- najczęściej w IVklasie, taki krytyczny moment – to czas obiektywizacji, zaczyna dziecku brakować fantazji, dziecko czuje się często samotne wobec świata, którego nie jest w stanie już przykryć, ogarnąć, przez pryzmat fantazji i baśniowej równowagi, zauważa niedoskonałość świata i zaczyna krytykować uwielbianych wcześniej dorosłych, jest doskonałym obserwatorem

-pociąga je słowo i opowieści, ono pozwala dostać się do duszy dziecka, maluje jakby obraz w duszy- stąd tak ważne w tym okresie są gawędy, bo nimi docieramy do duszy dziecka, do jego świata wewnętrznego. Nie moralizować! Tylko jasno nakreślać sylwetki bohaterów, dziecko samo będzie wiedziało, co jest dobre, a co złe.

-i to drugie siedmioletnie, jest właśnie czasem krytycznym dla rozwoju duszy dziecka, dla rozwoju jego ducha i życia wewnętrznego – ważne jest skierowanie dziecka na świat, ukazanie możliwości pomocy i bycia użytecznym

-ważny w tym okresie jest rozwój duchowy i społeczny dziecka. Umożliwianie poznawania i nazywania swoich emocji. Rozwój religijności i odkrywania wiary.

Na te potrzeby możemy odpowiedzieć między innymi właśnie pożyteczną pracą w gromadzie wychowawczej. Im te pożyteczne prace będą bardziej różnorodne, tym więcej w dziecku obudzą uczuć i tym mocniej się zakorzenia, zostaną.

III faza to rozwój myśli i idei, chęć „zdobycia” rzeczywistości w oparciu o siebie, chęć zmienienia świata, tu dziecko ujawnia już to co się dzieje wewnątrz niego. Idealizm.

PAMIĘTAJ ZUCH POTRZEBUJE KONKRET, ON NIE JEST IDEALISTĄ, ZUCH JUŻ WIE, ŻE FANTAZJĄ I W WYOBRAŹNI ŚWIATA NIE ZMIENI.

Kiedy jak byliśmy mali największą radość dawało nam pomaganie?

-kiedy było z naszej inicjatywy

-kiedy było zrobione samodzielnie

-kiedy było dobrowolne

-kiedy dawało konkretny, widoczny efekt

-kiedy nie dłużyło się

Zagrożenia dla pożytecznych prac w gromadzie:

-rutyna – zawsze to samo, np. co roku te same kartki (jeśli to będzie nudzić drużynową – dzieci to od razu wyczują!, ale jeśli ty będziesz to robisz z zapałem i ty będziesz widziała sens pracy – możesz co roku robić to samo! Tu najczęściej zależy od Twojego podejścia do sprawy. Zuchy od razu wyczuwają to, czy robisz coś z obowiązku, powinności czy też z serca i wyraźnej potrzeby)

-brak serca drużynowej

-zbyt trudna rzecz do wykonania

-brak celu, efektu wykonanej pracy

I to są też zasady udanej pożytecznej pracy w gromadzie.

Cel, efekt, serce drużynowej.

Nasze burze mózgów:

POŻYTECZNE UMIEJĘTNOŚCI

Najpierw praca, potem umiejętność
Poprzez pracę rozwijamy umiejętność
Różnorodność umiejętności

Szycie
Gotowanie
Sprzątanie
Zmywanie naczyń
Pieczenie
Grabienie, zrobienie grabek, miotły do liści
Mielenie
Pranie
czyszczenie butów, impregnowanie butów

POŻYTECZNE PRACE

Wysiłek
Dobry uczynek
Cel
Efekt
Coś dla innych
Uwrażliwienie – rozbudzanie wrażliwości
Muszą być małe i krótkie!
Pozytywne
Ciekawe i atrakcyjne
Rozwijające
Pouczone

SŁUŻBA A POŻYTECZNE PRACE

- O służbie mówimy wprost
- działanie świadome
- konkretna, jawna
- Regularność jej pełnienia
- Wyrzeczenie się,
- ofiarowanie czasu
- wysoka poprzeczka, wykorzystanie swoich wcześniej nabytych umiejętności
- dla osób potrzebujących – wyraźna potrzeba naszego działania
- mój własny rozwój i wybór, a obowiązek
- odpowiedzialność**

Pożyteczne prace w ciągu roku

JESIEŃ

- zbiory owoców i warzyw (jabłka, gruszki, śliwki, orzechy, cukinie, ogórki, ziemniaki)
- przetwarzanie owoców i warzyw
- zbiór grzybów, suszenie grzybów
- budki dla ptaków
- dokarmianie zwierząt

- porządki w ogrodzie
- grabienie, palenie liści
- zamiatanie ulicy, podwórka
- otulanie sianem drzewek
- kasztanowe/żołędziowe prezenty
- zbiór żołędzi, np. dla ZOO
- uporządkowanie zapomnianych grobów
- zapalanie zniczy
- wywieszenie flagi, zrobienie małych flag, wpinanie przechodniom biało-czerwonych wstążeczek
- własnoręczne prezenty na Mikołajki

ZIMA

- dokarmianie zwierząt miejskich (głodnych psów, kotów), jak i ptaków
- budowa karmników
- opatulanie, ocieplanie roślin
- odgarnianie śniegu (przy szkole, parafii, u starszej sąsiadki, w domu, przed harcówką), doświadczenie ile wysiłku do kosztuje!
- Kartki świąteczne (do przyjaciół gromady, dla sąsiadów, dla starszych samotnych osób, ...)
- Konserwacja sanek, naprawa
- stroje karnawałowe
- łańcuchy na choinkę, ozdoby choinkowe (dla Kogoś)
- świąteczne porządki
- batonik dla Paczki – PACZKA
- jasełka (dla rodziców, starszych ludzi, dzieci z domu dziecka)
- kolędowanie
- na zimowisku: odśnieżanie, pomoc w przenoszeniu siana, nakarmieniu zwierząt gospodarskich, wyczyszczeniu stajni

WIOSNA

- uporządkowanie ogrodu u księdza, sąsiadki, rodziców zucha:
  - *przesadzanie kwiatów
  - *podlewanie
  - *zagrabienie ziemi, liści
  - *sianie trawy, kwiatów, warzyw
- sprzątanie Ziemi (lasu, parku, okolicy)
- Malowanie pisanek – ozdoba harcówki, prezent dla przyjaciół, dziadków, rodziców, starszych ludzi
- przygotowanie palemek wielkanocnych
- robienie i rozwieszanie flag w okolicy zuchówki, rozdawanie flag (z okazji święta Konstytucji)
- przyjście i przygotowanie czegoś dla dzieci pierwszokomunijnych – szczególnie, gdy mamy takie w gromadzie
- Dzień Mamy – przedstawienie, laurki

LATO

- przygotowanie mszy świętej na kolonii
- kartki z wakacji (adresowanie, forma listu)
- pamiątki z wakacji (własnoręczne majsterki)
- pomoc w gospodarstwach:

- *dojenie krowy/kozy (to chyba bardziej poznawczo dla zucha, niż pomoc)
- *podlewanie roślin
- *pielenie
- *zbiór owoców (truskawki, porzeczki, maliny, jeżyny, jagody, jabłka)
- *przetwarzanie owoców (pomoc w naleśniki/pierogi z jagodami, dżemy, marmolady, soki)
- *wykopki ziemniaków
- *wiązanie kukurydzy
- *pomoc przy żniwach
- *zbieranie stonki ziemniaczanej
- *karmienie zwierząt gospodarskich
- *malowanie płotu
- opieka nad młodszym rodzeństwem/ miejscowymi dziećmi
- pomoc leśniczemu
- zorganizowanie festiwalu dla mieszkańców (plakaty – reklama, teatralny, piosenki, cyrkowy, opowieści...)
- Zbieranie śmieci (plaża, las), przygotowanie kąpieliska
- odgracenie, oczyszczenie zapomnianego w lesie cmentarza
- prezenty z darów przyrody
- dekoracja kościoła, kaplicy, przydrożnego krzyża
- bukiety, wianki na Matkę Boską Zielną
- pranie, zmywanie naczyń, pomoc w kuchni, zmiatanie
- czyszczenie sali wiejskiej
- zakupy
- udział w obchodach 01.08, rozdawanie ulotek, rozmowa z kombatanami

TU CO WAŻNE!!!! Przygotuj się wcześniej! Już na zwiadzie przedkolonijnym, przed zimowiskiem, zapytaj sołtysa, proboszcza, jakie widzą potrzeby we wsi, kogo znają, kto by chciał naszej pomocy.

Pamiętaj, by potem podziękować takiemu gospodarzowi! To też jego życzliwość, że pozwolił zuchom pomagać sobie.

Nie wchodź na gospodarstwa całą gromadą. Najwyżej szóstka. Nie puszczaj dzieci samych!!! Opiekun szóstki.

CAŁOROCZNE

-dom

Przygotowywanie posiłków i wszystkie przydatne umiejętności: szycie, gotowanie, pranie, zmiatanie, zmywanie ...

-artystyczne

Przedstawienia, kartki, laurki, rysunki, listy

-odwiedziny w Domu Spokojnej Starości, w Domu Samotnej Matki i dziecka, w Klubie Seniora, w Domu /Wspólnocie Osób Niepełnosprawnych

-wspólna zbiórka w Domu Dziecka

-zbiórka odzieży, książek, zabawek, (ale gdy jest rzeczywista potrzeba!!!!)

-zbiórka makulatury, szkła

-segregacja śmieci

A przede wszystkim liczy się Twoja, jako drużynowej wrażliwość, i umiejętność dostrzegania gdzie jest potrzeba waszego działania.

Jeśli zuchy zobaczą, że Ty sama ze szczerością, spontanicznością i zaangażowaniem pomagasz tam gdzie widzisz potrzebę, to masz już największy krok za sobą!!!

Pamiętaj, że gromada zuchowa, to też czas na poznawanie procesów. Staraj się dzieciom pozwalać doświadczać całokształtu pracy.

Nie dawaj im tylko pościerać naczyń;

Niech nakryją nimi do stołu – ładnie ułożą, udekorują, nie w nich zjedzą i je wybrudzą, niech je zniosą ze stołu, umyją, wysuszą i schowają do szafki.

Pranie też cały proces – niech nie robi tego pralka, niech zuchy doświadczą trudu i wysiłku, może wtedy same zrozumieją, dlaczego lepiej nie brudzić czegoś ☺

Pieczenie.. itd...

Powstawanie pewnych przedmiotów – może uda się Ci zabrać zuchy do kowala, by kuły coś w metalu☺ może do fabryki szkła, by wydmuchały butelkę, może spróbujecie coś sami utkać...

Piszę o tym poznawaniu świata, bo to bardzo ściśle łączy się z byciem pożytecznym.

By coś dobrego zrobić, muszę wiedzieć, jak coś działa.